

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษานำมาสรุปผล อภิปรายผล และกำหนดข้อเสนอแนะในการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในการอนุรักษ์ป่าโสกรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามหมู่บ้านที่อยู่อาศัย.
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัย อยู่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากประชากร 13 หมู่บ้าน จำนวน 1,240 ครัวเรือน รวมเป็น 5,847 คน โดยเลือกประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปครัวเรือนละ 1 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว, 2551 : 2-3)

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ากำหนดจากประชากรโดยหา
กลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane. 1973 : 727) จำนวน 303 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด และ
แบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ประกอบด้วย หมู่บ้านที่อยู่อาศัย

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม
ในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง
น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชน
ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจง
ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบการดำเนินงาน ใช้วิธีการ
เปรียบเทียบ F- test อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏผลการวิจัยสรุป
ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 303 คน
จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่มีที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 7,8 บ้านหัวคู บ้านโคก
เลื่อนบ้าน จำนวน 32 คน หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวกาเหวียง จำนวน 26 คน หมู่ที่ 4,9,10,12

บ้านหนองกระทุ่ม บ้านหนองหว้าเต่า บ้านโคกล่าม บ้านโคกล่าม จำนวน 24 คน หมู่ที่ 3,5
บ้านหัวช้าง บ้านขามเรียน จำนวน 23 คน หมู่ที่ 13 บ้านหนองบึง จำนวน 21 คน หมู่ที่ 2,6
บ้านหนองนาใน บ้านโคกสว่าง จำนวน 18 คน และ หมู่ที่ 11 บ้านโนนอุดม จำนวน 14 คน

2. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไผ่ของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการมีส่วนร่วมการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไผ่ของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่จำแนกตามที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะของประชาชนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าไผ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามเรียงลำดับจากจำนวนมากไปน้อย พบว่าข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุด 5 ข้อแรก คือ ควรมีส่วนป้องกันบุคคลอื่นบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือรับกวนทรัพยากรป่า ควรมีส่วนป้องกันการเกิดไฟป่า หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมในการขยายเครือข่ายแนวคิดการอนุรักษ์ป่า ควรมีการแนะนำประชาชนนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีส่วนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าไผ่ของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ศึกษาได้นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไผ่ของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไผ่ของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า

1. ประชาชนมีส่วนป้องกันการทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์ในป่าไม่มากเท่าที่ควร ประชาชนบางกลุ่มทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์
2. ประชาชนมีส่วนในการดำเนินการดูแลรักษาป่าเป็นบางครั้งในช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์ เท่านั้น
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลป่ามิให้เสื่อมโทรมเพียงบางครั้งเพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน
4. ประชาชนมีส่วนไม่มากในการดูแลไม่ให้ป่าถูกทำลายเพราะเวลาส่วนใหญ่ใช้ในการประกอบอาชีพ
5. ประชาชนมีส่วนไม่มากในการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้รู้คุณค่าของป่าเพราะการสร้างจิตสำนึกเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทำได้ยาก
6. ประชาชนมีส่วนในการบริจาคทรัพย์ไม่มากในกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมอนุรักษ์ป่าเนื่องมาจากรายได้ของประชาชนไม่มากพอ
7. ประชาชนมีส่วนในการสร้างค่านิยมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไม่มาก เพราะการสร้างค่านิยมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ยุวดี ไวยโชติ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และทัศนคติต่อทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตพืงพืงป่า ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับดารณี คงกลิ่น (2537 : 110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพนิเวศวิทยาของป่าพรุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนรอบพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง กรณีศึกษา พื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส” พบว่า ทัศนคติและความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าพรุ ซึ่งส่งผลในเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิต กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ป่าพรุจะมีคุณภาพที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ป่าพรุ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีวิตย่อมมีโอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐ มีโอกาสในการศึกษาการยอมรับในสังคมตลอดจนการประสานและให้ความร่วมมือที่ดีต่อท้องถิ่น

ไม่สอดคล้องกับ พิสิษฐ์ บุญไชย (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสถาตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง พบว่า ระดับภาวะสนใจข่าวเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับทราบเรื่อง

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มากกว่าจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่ได้
 รับทราบข่าวในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับคุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : บทคัดย่อ)
 ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน กรณีศึกษาชุมชน
 ห้วยม่วงพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านชุมชนจะมีบทบาทเป็นแก่นนำสำคัญใน
 การตัดสินใจ ประชาชนจะมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยการกระจาย
 ผลประโยชน์จากประสารงานชุมชนป่าไม้จะติดต่อกับผู้นำชุมชนก่อนแล้วจึงเจาะงไปที่
 กิจกรรมหรือครัวเรือน ไม่สอดคล้องกับวิยุทธ์ จรัสพันธ์ และคณะ (2535 : 91-92) ได้ทำ
 การวิจัยเรื่องการจัดการป่าชุมชนโดยองค์กรท้องถิ่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการ
 ป่าชุมชน โดยองค์กรท้องถิ่น เช่น การละเมิดกฎหมายของการจัดการป่าชุมชน การฝืน
 กฎระเบียบที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการป่าชุมชนเกิดขึ้นอยู่เสมอ คนที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบอาจ
 เป็นชาวบ้านในหมู่บ้านหรือเป็นบุคคลภายนอกหมู่บ้านด้วย เช่น การลักลอบตัดไม้ในป่า
 ชุมชน การบุกรุกที่ดินป่าชุมชนเพื่อการเกษตร เป็นต้น ไม่สอดคล้องกับวิชัย วิรัชนิภาวรรณ
 (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรในท้องถิ่นที่มีผลการจัดการบริหารจัดการ
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดฉะเชิงเทราและผลการศึกษาวิจัยพบว่า
 องค์กรภายในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ต้องการให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด
 การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติงาน ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติ
 และสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ส่วนหน่วยงานภาครัฐ พบว่า หน่วยงานกรมป่าไม้ได้เขามามี
 บทบาทมากที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ ส่วนหน่วยงานเอกชนพบว่า
 หน่วยงานของ CARE เข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำมากที่สุดและใน
 ส่วนของบุคคลพบว่า พระและครูมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า เทศขามีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
 เป็นอย่างมากและมีอายุเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 40 ปี ไม่สอดคล้องกับอภิชาติ นุตเจริญ (2535 :
 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัด
 เพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สตรีเข้าร่วม โครงการพัฒนาชุมชน คือ
 ความเกรงใจผู้นำ สตรีส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และ
 การติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานป่าชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อเปรียบเทียบ
 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนของสตรีที่มีอายุแตกต่างกันมีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน
 แตกต่างกันและสถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับเกสินี จอมเกาะ (2540 : 64) ได้ทำการวิจัยเรื่องป่า

โคกคงตั้งกับวิถีชีวิตของชุมชนอำเภอนาาคู จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การอนุรักษ์ป่าจะได้ผลดีควรมืองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐเข้าไปดูแล โดยมีนโยบายงบประมาณและเจ้าหน้าที่เพียงพอ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ขณะเดียวกันก็ใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและใช้ประโยชน์จากป่าภายในขอบเขตที่หน่วยงานของรัฐได้กำหนดไว้ โดยเน้นที่การอนุรักษ์พื้นที่ป่า

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัย อยู่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังกับ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าโสกรังของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยที่พบไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

1. ประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
2. การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการทำงานมีเพียงส่วนน้อย
3. การประชาสัมพันธ์ในการดำเนินงานมีไม่ทั่วถึง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ดุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วงพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านชุมชนจะมีบทบาทเป็นแกนนำสำคัญในการตัดสินใจ ประชาชนจะมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยการกระจายผลประโยชน์จากประตารงานชุมชนป่าไม้จะติดต่อกับผู้นำชุมชนก่อนแล้วจึงจะจะไปที่กิจกรรมหรือครัวเรือน สอดคล้องกับ วิชัย วิรัชนิภาวรรณ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทองค์กรในท้องถิ่นที่มีผลการจัดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดอุดรธาธาณีและผลการศึกษาวิจัยพบว่า องค์กรภายในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ต้องการให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติงาน ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง สอดคล้องกับอภิชาติ นุดเจริญ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สตรีเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนคือ ความเกรงใจผู้นำ สตรีส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานป่าชุมชน สอดคล้องกับวิฑูรท์ จำรัสพันธ์ และ

คณะ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการป่าชุมชน โดยองค์กรท้องถิ่น และผลการศึกษาวិจัยพบว่า ชุมชนมีความสามารถในการจัดการป่าชุมชนระดับหนึ่ง โดยที่คณะกรรมการและสถาบันทางศาสนามีบทบาทเด่นในการเป็นแกนนำในการจัดการ โดยอาศัยทั้งแรงศรัทธาในศาสนาและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้นเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการป่าชุมชน ที่สำคัญคือ ต้องให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการจัดการป่าชุมชนด้วยจึงจะสามารถระดมความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ไม่สอดคล้องกับ พิสิษฐ์ บุญไชย (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสภาพตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าระดับภาวะสนใจข่าวเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ทางสื่อมวลชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับทราบเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มากกว่าจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่ได้รับทราบข่าวในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจียวยิ่ง (2535 : 49-50) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถของผู้นำหมู่บ้านเพื่อการส่งเสริมป่าชุมชน พอสรุปได้ว่า ปัญหาการใช้และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นนิมิตรหมายที่ดีที่ทำให้ทุกฝ่ายได้หันมาให้ความสนใจและเอาใจใส่ โดยเป็นที่เข้าใจกันอย่างชัดเจนว่า การค้าและการอุตสาหกรรมป่าไม้แบบเดิมที่เคยทำกันมานั้น ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ไม่เพียงพอกับความต้องการและไม่สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้อีกต่อไป ไม่สอดคล้องกับดารณี คงกลิ่น (2537 : 110) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพนิเวศวิทยาของป่าพรุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนรอบพื้นที่ป่าพรุโต๊ะแดง กรณีศึกษา พื้นที่เขตอนุรักษ์ป่าพรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส ” พบว่า ทักษะคิดและความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าพรุ ซึ่งส่งผลในเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิต กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะคิดที่เห็นด้วยการอนุรักษ์ป่าพรุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะคิดที่ไม่เห็นด้วยการอนุรักษ์ป่าพรุ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะ โอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐ มีโอกาสในการศึกษาการยอมรับในสังคมตลอดจนการประสานและให้ความร่วมมือที่ดีต่อท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่ามากกว่าในปัจจุบัน

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลปามีให้เสื่อมโทรม

1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาไม่ให้ป่าถูกทำลาย

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้รู้คุณค่าของป่า

1.6 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริจาคเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมอนุรักษ์ป่า

1.7 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างค่านิยมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในคราวต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวในการอนุรักษ์ป่าโสกรัง